

RAPSAI / RAPE

Rapsų supirkimas. Per 2007 metus Lietuvoje iš rapsų augintojų supirkta 242,6 tūkst. t rapsų, arba 102,6 tūkst. t (73,3 proc.) daugiau nei per 2006-uosius (1 lentelė). Per pastaruosius ketverius metus Lietuvoje iš augintojų supirkta 86,8 proc. visų išaugintų rapsų. 2007 metais pastatytoms trims naujoms biokuro gamykloms pradėjus dirbti visu gamybiniu pajėgumu, žaliavos poreikis turėtų padidėti daugiau kaip 4 kartus ir siekti 540 tūkst. t per metus. Tad mūsų šalies žemdirbiams atsiras potencialių galimybių plėsti vienos pelningiausių augalininkystės kultūrų – rapsų auginimą ir didinti jų supirkimą. Rapsų supirkimo kaina 2007 metų gruodį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu mėnesiu, išaugo 53,4 proc. (1 pav.).

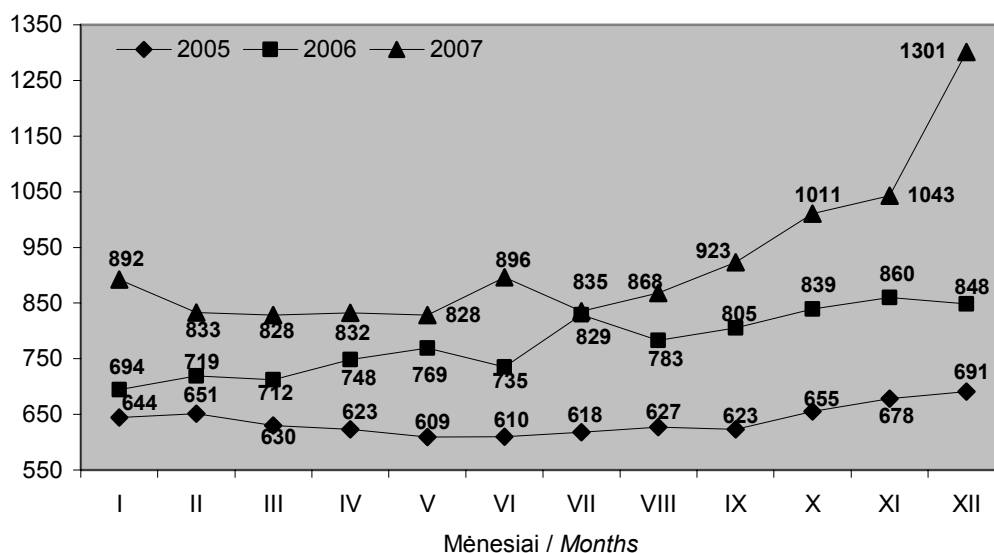
1 lentelė / Table 1

Rapsų supirkimas 2004–2007 metais

Purchase of rapeseed in 2004–2007

Rodikliai / Indicators	2004	2005	2006	2007
Kiekis, tūkst. t / Quantity, thou. t	172,6	215,1	140,0	242,6
Kaina, Lt/t / Price, Lt/t	661	625	842	895
Vertė, mln. Lt / Value, mill. Lt	114,1	134,5	117,9	217,2

Šaltinis: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

1 pav. Vidutinės rapsų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/t

Figure 1. Average purchase prices of rapeseed in 2005–2007, Lt/t

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vidutinės rapsų kainos kai kuriose valstybėse 2006 ir 2007 metų 52-ąją (12–24–30) savaitę, Lt/t
Average prices of rapeseed in selected countries in the 52 week of 2006 and 2007, Lt/t

Valstybė / Country	2006	2007	Pokytis / Change, %
Lietuva / Lithuania	807	1301	61,2
Vokietija / Germany	877	1295	47,7
Estija / Estonia	886	1217	37,4
Lenkija / Poland	890	1101	23,7
Vengrija / Hungary	792	875	10,5

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Auginimas. 2007 metais rapsais apsėta 174,4 tūkst. ha, arba 23,6 tūkst. ha (15,6 proc.) daugiau nei 2006-aisiais. Rapsų pasėliai sudarė 10,1 proc. (2006 m. – 8,7 proc.) viso pasėlių ploto. Žeminių rapsų pasėliai padidėjo 42,2 tūkst. ha (2,6 karto), vasarinių – sumažėjo 18,6 tūkst. ha (14,9 proc.). Auginti daugiau rapsų žemdirbius skatino didesnis rapsų poreikis biodyzelino gamybai ir 2006 metais išaugusios rapsų supirkimo kainos.

Eurostato duomenimis, auganti biokuro paklausa ir parama energetinių augalų augintojams lėmė rapsų pasėlių plotų didėjimą ES šalyse. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, rapsų pasėlių plotas išaugo 13,6 proc., o palyginti su 2002–2006 metų vidurkiu – net 31,5 proc. Didžiausi rapsų pasėliai ES yra Prancūzijoje, Vokietijoje ir Lenkijoje. Prancūzijoje jie padidėjo iki 1,5 mln. ha (11,0 proc.), Vokietijoje – iki 1,5 mln. ha (7,0 proc.) ir Lenkijoje – iki 674 tūkst. ha (8,0 proc.). Rumunijoje (penktoje pagal rapsų plotą šalyje ES) rapsų pasėliai 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, išaugo trigubai (nuo 110,0 iki 349,0 tūkst. ha).

Lietuvoje 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, pasiektas 59,8 proc. didesnis rapsų derlingumas ir 83,9 proc. didesnis jų derlius (3 lentelė).

Rapsų pasėliai, derlius ir derlingumas 2003–2007 metais
Rape crop area, harvest and yield in 2003–2007

Rodikliai Indicators	2003	2004	2005	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Plotas, tūkst. ha Area, thou. ha	66,6	100,6	109,4	150,8	174,4	115,6
Derlius, tūkst. t Harvest, thou. t	119,9	204,7	201,2	169,6	311,9	83,9
Derlingumas, t/ha Yield, t/ha	1,8	2,03	1,84	1,12	1,79	83,9

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2008 metų derliui Lietuvos rapsų augintojai pasėjo 56,3 tūkst. ha žieminių rapsų – apie 83,0 proc. 2007-ųjų žieminių rapsų pasėlių ploto. Žieminių rapsų pasėlių sumažėjimą galėjo lemti tik rizikos dėl galimų nepalankių žiemojimo sąlygų baimė, nes ekonominiai faktoriai gana palankūs.

Perdirbimas. Per 2007 metus Lietuvos rapsų perdirbimo įmonės perdirbo 59,8 tūkst. t rapsų – 29,0 tūkst. t (94,2 proc.) daugiau nei per 2006-uosius. Rapsų atsargos 2007 metų gruodžio pabaigoje buvo 99,5 tūkst. t – beveik dvigubai didesnės nei 2006-ųjų gruodį (59,5 tūkst. t).

Rapsų perdirbimo gamybiniai pajėgumai pastaraisiais metais didėja, kaip ir žaliavos poreikis. Kad būtų užtikrintas turimų rapsų perdirbimo gamybinių pajėgumų kuo geresnis panaudojimas, 2007–2010 metais reikės ne mažiau kaip po 540 tūkst. t rapsų kasmet.

Visame pasaulyje didėja rapsų perdirbimo apimtys. Vien tik 2007 metais, palyginti su 2005-aisiais, rapsų perdirbimas išaugo 7,3 proc. iki 50,3 mln. t per metus. Tai lėmė nuolat didėjanti biodyzelino gamyba.

Užsienio prekyba. Per 2007 metus, palyginti su 2006-aisiais, Lietuvoje rapsų eksportas padidėjo 3 kartus, importas sumažėjo 24,1 proc. (4 lentelė), o sertifikuotų rapsų sėklų importuota 4,3 proc. daugiau. Daugiausia rapsų iš Lietuvos pirkė Danija – 38,7 proc., Vokietija – 22,1 proc., Nyderlandai – 12,7 proc., Suomija – 6,8 proc. Didžioji dalis rapsų 2007 metais buvo importuota iš Rusijos – 87,5 proc. Sėklai skirti rapsai įvežti iš ES šalių: Vokietijos – 66,7 proc., Danijos ir Švedijos – po 9,2 proc., Prancūzijos – 6,5 proc.

4 lentelė / Table 4

Lietuvos užsienio prekyba rapsų sėklomis 2006 ir 2007 metais
Lithuanian foreign trade in rapeseed in 2006 and 2007

	Kiekis, tūkst. t / Amount, thou. t			Kaina, Lt/t / Price, Lt/t		
	2006	2007	pokytis, change, %	2006	2007	pokytis, change, %
Eksportas / Exports	66,5	201,0	3,0 k.	860	1035	20,4
Importas / Imports	13,7	10,4	-24,1	1512	1781	17,8

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Prognozė. Lietuvoje užaugintų rapsų kiekis turėtų iki 2010 metų, palyginti su 2007-aisiais, padidėti 2,4 karto, jų perdirbimas – daugiau kaip 9 kartus.

Ne tik Lietuvoje, bet ir ES šalyse rapsų išauginama vis daugiau. JAV žemės ūkio departamento duomenimis, 2007–2008 derliaus metais ES-27 šalyse prognozuojamas 18,2 mln. t rapsų derlius, arba 13,8 proc. didesnis nei 2006–2007 derliaus metais. Pasaulyje rapsų derlius 2007–2008 derliaus metais turėtų būti 51,4 mln. t, arba 10,1 proc. didesnis nei 2006–2007 derliaus metais.

Ateities sandorių rapsų kainos tarptautinėse biržose rodo, kad 2008 metų I pusmetį kainos nemažės.